

МОВНО-КУЛЬТУРНА СИТУАЦІЯ В ГАЛИЧИНІ КІНЦЯ ХІХ СТОЛІТТЯ ОЧИМА Л. ВАСИЛЕВСЬКОГО

С. П. Гірняк

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Реферат. У пропонованій статті подано короткі відомості про основні етапи життя та професійної діяльності публіциста, перекладача, етнографа, історика й дипломата Леона Василевського. Схарактеризовано мовно-культурну ситуацію (стан народної освіти, літератури, наукового життя та ін.) у Галичині кінця ХІХ століття, а також проаналізовано розвиток краю на основі аналізу праці Л. Василевського «Современная Галиція», що побачила світ у 1900 році.

Ключові слова: мовно-культурна ситуація, освіта, література, наукове життя, Галичина.

Мова завжди була і залишається чинником ідентифікації народу. Вона розвивається в суспільстві і не може існувати без людей (носіїв мови), які сприяють її розвитку та становленню на різних історичних етапах. Саме тому філологи, історики, громадсько-політичні діячі, що жили і творили на межі ХІХ – ХХ століть, так докладно аналізували особливості розвитку мовної, культурної, політичної, економічної ситуації, що склалася на різних українських землях (Наддніпрянщині, Слобожанщині, Східній Галичині та Надсянні).

Серед праць, які розкривають окреслені проблеми, можемо назвати такі розвідки: «Про українську мову і українську справу» Михайла Грушевського, «Чудернацькі думки про українську національну справу» Михайла Драгоманова, «Як живеться українському народові в Австрії» Володимира Левицького, «Як пробудилося українське народне життя в Галичині за Австрії» Михайла Возняка, «Галичина в життю України», «Утворення українського коронного краю в Австрії», «Українство і москвофільство серед українсько-руського народу в Галичині» Михайла Лозинського, «Про українську літературну мову» Євгена Чикаленка й інші.

Мета статті – схарактеризувати мовно-культурну ситуацію (стан народної освіти, літератури, наукового життя та ін.) у Галичині кінця ХІХ століття, а також дослідити розвиток краю на основі аналізу праці Л. Василевського «Современная Галиція» (1900 р.).

Цікавою (в контексті дослідження проблеми розвитку української мови, освіти та культури в Галичині кінця ХІХ століття) є книга «Современная Галиція» Л. Василевського, що побачила світ у С.-Петербурзі в 1900 році.

Перш ніж перейти до безпосереднього аналізу названої праці, зауважимо, що Леон Василевський (народився в Санкт-Петербурзі 24.08.1870 р., помер 10.12.1936 р. у Варшаві) – відомий польський політик соціалістичного напрямку, міністр закордонних справ Польщі у 1918 – 1919 рр., етнограф, публіцист, перекладач, історик, дипломат, якого вважали спеціалістом з галицького питання. Л. Василевський цікавився україністикою, зокрема українською літературою та історією. Перекладав польською мовою окремі твори українських письменників, робив огляди українських видань для російської та польської преси, а також відвідував товариство галицьких студентів у Петербурзі «Січ».

У 1893 році Леон Василевський їде до Галичини (у Львів), де продовжує свою освіту на філософському факультеті Львівського університету, вивчає історію під керівництвом Л. Фінкла та Т. Войциховського, слухає лекції О. Огоновського,

знайомиться з Іваном Франком і Михайлом Павликом, Мирном Кордубою та Богданом Лепким. Часто відвідує засідання Наукового товариства ім. Шевченка й товариства «Руська Бесіда».

У кінці 1894 року Л. Василевський їде до Чехії, де продовжує свою освіту в Празькому університеті під керівництвом Т. Масарика. У 1898 – 1902 рр. – редактор часопису «Світанок» («Przedświat») у Лондоні. В 1902 році він повертається до Галичини (живе у Кракові) і продовжує співпрацю з журналом «Українская жизнь» (С.-Петербург).

З 17 вересня 1918 до 19 січня 1919 – міністр закордонних справ Польщі (уряду Є. Морачевського). У 1920 – 1921 рр. – посол в Естонії.

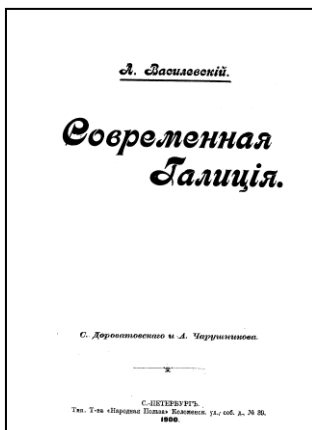
Л. Василевський – один із засновників Польської соціалістичної партії, якого однопартійці вважали спеціалістом з галицького питання. Як історик і дипломат, закликав до тісної співпраці поляків з українцями. Усе життя Л. Василевський виступав проти колонізації українців та передбачав створення української незалежної держави, вірив у це, писав книги та статті, присвячені Україні. Серед них, зокрема, такі:

- «Современная Галиция» (С.-Петербург, 1900 р.);
- «Україна і українська справа» (Краків, 1911 р.);
- «Східні окраїни» (Варшава-Краків, 1917 р.);
- «Українська національна справа в її історичному розвитку» (Краків, 1925 р.);
- «Мої українські спогади» (Варшава, 1932 р.);
- «Справа українська як міжнародне питання» (Варшава, 1934 р.) та інші.

У 1920-ті роки Л. Василевський займався здебільшого науково-публіцистичною діяльністю, шукаючи шляхи розв'язання національних проблем Польщі [3]. І хоча він відстоював вищість польської культури щодо української, у Польщі його вважали українофілом. Л. Василевський сприяв створенню Інституту досліджень національних справ, а з 1931 р. був його директором. У 1924 р. – президент Інституту новітньої історії Польщі, з 1929 – редактор газети «Незалежність» («Niepodległość»), активний дописувач двомісячника «Справи національностей» («Sprawy Narodowościowe»). У 1931 р. – заступник голови Польської соціалістичної партії.

Л. Василевський – польський патріот, який «вважав за необхідне приділити особливу увагу українському питанню» [2, с. 174]. Його праці насичені багатим фактичним матеріалом, а головне, описувані автором події висвітлені об'єктивно. Саме тому дослідження та спостереження Л. Василевського цікавлять сьогодні не лише учених-істориків, а й філологів.

У книзі «Современная Галиция» Л. Василевський намагався подати читачам опис сучасної йому Галичини, прагнув здебільшого висвітлити культурні досягнення цього краю [1, с. IV]. Дослідник уважав, що саме Галичина може вказати і показати шлях, яким зможуть розвиватися інші народи, оскільки рівня розвитку таких передових на той час країн як Англія, Франція важко досягти (їх неможливо обігнати й ніколи не зрівнятися з ними) [1, с. II]. Саме знайомство із Галичиною, краєм, що давно втратив політичну незалежність, протягом ста років був пригніченим і експлуатований, про розвиток якого ніхто не турбувався чимало років, дає змогу пересвідчитися у тому, що отримання хоча б незначних свобод сприятиме розвитку і дасть змогу досягнути блискучих результатів. Л. Василевський із захопленням пише: «Прошло всего тридцать лѣтъ съ тѣхъ поръ, какъ Галиція свободно вздохнула, а между тѣмъ, что же мы видимъ? Галиція по прежнему страна бѣдная, оправляющаяся крайне медленно, но какія перемѣны произошли въ ней въ послѣднее время! Изъ совершенно темного края, съ невѣжественнымъ населеніемъ, Галиція

превратилася въ культурную страну, которая дѣлаетъ быстрые шаги вперед. Сильное уменьшеніе количества неграмотныхъ, увеличеніе числа школъ среднихъ и низшихъ, развитіе высшихъ учебныхъ заведеній, плодотворная дѣятельность общества на поприщѣ народнаго просвѣщенія, развитіе кустарной промышленности, хозяйственная организація крестьянства, зачатки фабричной промышленности, возникновеніе ученыхъ обществъ, ростъ повременной печати и т.д. – все это результаты, которыхъ Галиція достигла въ теченіе тридцати лѣтъ, начиная работу почти на каждомъ поприщѣ съ начала»¹ [1, с. II – III].

Описуючи Галичину, автор вказує на те, що Львів (Львовъ/Лембергъ) – це місто, яке за величиною, кількістю населення і впливом посідає провідне місце серед міст Східної Галичини. У ньому зосереджувалися всі галицькі державні установи, збирався на засідання сейм, жив галицький намісник, вирішувалися всі найважливіші справи, що стосувалися усього краю. «Въ культурномъ отношеніи Львовъ играетъ первостепенную роль въ жизни Галиціи. Этотъ городъ, число жителей котораго не достигаетъ и 150.000, имѣетъ университетъ, политехнической институтъ, промышленную высшую школу, ветеринарную академію, лѣсной институтъ, учительскія семинаріи, мужскія и женскія, шесть гимназій классическихкихъ и одну реальную, три классическихкихъ женскихкихъ гимназій, около сорока народныхкихъ училищъ и т.д.» [1, с. 79 – 80]. У цей період у Львові функціонували численні бібліотеки, три музеї (при «Інституті Оссолінськихких» археологічний та історичний, музей графа Дзедушицького з багатими природничо-історичними та етнографічними колекціями, промисловий музей), постійно діяла виставка картин, театр, обслуговували населення добре обладнані лікарні (загальні та спеціальні), працювали інститути для глухонімих та сліпих, низка благодійних установ.

Львів кінця ХІХ століття – це місто, в якому вирувало суспільне життя. Особливим місцем, де відбувалося чимало цікавих зустрічей та приймалися знакові рішення, були львівські кав'ярні. Ось як про це пише автор: «Львовскія кофейни играютъ очень большую роль. Въ каждой изъ нихъ масса газетъ мѣстныхкихъ, иногороднихкихъ и иностранныхкихъ. Въ кофейни житель Львова, точно такъ же какъ и житель всякаго другого галиційскаго ... города, идетъ за тѣмъ, чтобы узнать политическія новости, встрѣтиться со своими единомышленниками и поговорить о злобѣ дня. Всякая кофейня имѣетъ своихъ специальныхкихъ гостей. Въ одной обираются денежные тузы, ... въ другой встрѣчаются преимущественно профессора. Каждая политическая партія имѣетъ свою излюбленную кофейню, въ которой передъ всякими выборами ведется лихорадочная агитація, строчатся воззванія, пишутся горячія газетныя статьи и т. д.» [1, с. 81].

Важливим осередком суспільного життя Львова були також численні та найрізноманітніші товариства, яких було більше сотні. Майже усі об'єднання (*вчених, студентів, робітників, ремісників* та ін.) влаштували щотижневі або щомісячні зібрання з публічними лекціями, повідомленнями, звітами їх діяльності та ін. У місті діяло кілька клубів, найбільш значущим був «Літературний», на основі якого час від часу організовувалися літературні з'їзди.

Проте, як зауважує Л. Василевський, Львів – місто з польським характером, незважаючи на те, що його околиці русинські. На вулицях Львова рідко можна було почути людей, що говорять українською («по-малорусски»). «Русиновъ во Львовѣ около десяти тысячъ человекъ. Это по большей части мелкіе ремесленники, сторожа, поденные рабочіе... Кромѣ этой группы русинскаго населенія существуетъ еще другая, состоящая изъ чиновниковъ, учителей народныхкихъ школъ и гимназій, духовенства и лицъ, причастныхкихъ къ литературѣ и печати. **Это русинская интеллигенція, пока**

¹ Усі цитати з праці Л. Василевського подаються мовою оригіналу.

еще очень немногочисленная, но постоянно увеличивающаяся» [1, с. 82] [розріджений шрифт мій – Г.С.].

Дослідник зауважує, що русини живуть у Львові досить осібно (у своєму колі) й не беруть участі в житті польської більшості. Проте вони мають низку самостійних об'єднань (*наукових, літературних, театральних, ремісничих* та ін.), кілька політичних партій, а при уніатському Ставропігійському інституті функціонує русинський історико-археологічний музей, тоді як при «Народному Домі» створено бібліотеку.

Цікавим, на нашу думку, є той факт, що єдиним місцем, де відчувалась присутність русинів, був університет, в який стікалася русинська молодь не тільки зі Львова й околиць, а й з усього краю. В кінці XIX ст. у Львівському університеті саме русини складають майже чверть усіх слухачів, більшість з яких навчалася на богословському факультеті, тоді як, наприклад, у 1790 р. в університеті вчилася лише 276 українців /із них 192 на богословському факультеті/ (17,3 % від загалу слухачів) та у 1841 р. – 237 [4, с. 123]. Саме в останню чверть XIX ст., зауважує Л. Василевський, «по мірн того какъ русины приобрѣтають въ Галиціи все большую силу, во львовскомъ университетѣ заводятся и малорусскія каѣдры. Такъ въ немъ преподается исторія Малороссіи, малорусскій языкъ, исторія малорусской литературы, австрійское право и нѣсколько богословскихъ предметовъ русинскими професорами по малорусски. Число малорусскихъ каѣдръ въ львовскомъ университетѣ постоянно возростаєт, и, быть можетъ, не далеко уже то время, когда во Львовѣ будете два университета, польскій и малорусскій, подобно тому, какъ въ Прагѣ существуетъ и нѣмецкій и чешскій» [1, с. 83].

У той же час в одній з львівських гімназій, у двох учительських семінаріях (чоловічій і жіночій) та трьох народних школах усі предмети викладалися русинською мовою.

Окрім Львова, чудовими містами Східної Галичини були: *Станіслав, Стрий, Дрогобич, Борислав, Тернопіль, Коломия, Броди*. Найбільш активно розвивалася *Коломия*. Тут діяли дві чоловічі класичні гімназії (польська і русинська). У цьому невеликому містечку виходило п'ять газет (польською, русинською та іншими мовами).

Тернопіль – це столиця Поділля, найродючішого краю Галичини.

Станіслав – чистеньке, біленьке містечко з приблизно 25.000 жителів, що активно почало розвиватися завдяки проведеній залізниці, яка з'єднувала Львів зі столицею Буковини – Чернівцями.

Стрий кінця XIX ст. – це єдине найбільше галицьке місто, в якому русинське населення відіграло значну роль. Стрий колією був з'єднаний з *Дрогобичем* – містом, що розвивалося завдяки багатим нафтовим родовищам. Поряд знаходився центр нафтової промисловості – місто *Борислав*.

Загалом міст, кількість населення яких перевищувала 10.000, у Східній Галичині, окрім названих, було ще вісім.

Л. Василевського вражав той факт, що в Галичині, в якій було більше трьохсот міст і містечок, навіть «въ городишкѣ, количество жителей котораго не превышаетъ 10 – 15.000 жителей, можно встрелить электрическое освѣщеніе ... Особенно заботится дума провинціальныхъ городовъ о постройкѣ красивыхъ зданій школь, гимназій, ратушей, различныхъ обществ и т. д., о разведеніи садовъ и парковъ... **Всякій окружной (уѣздный) городъ заботится о томъ, чтобы завести гимназію или реальное училище.** Въ общемъ культурное развитіе галиційскихъ городовъ въ послѣднее время прямо бросается въ глаза» [1, с. 92] [розріджений шрифт мій – Г.С.].

З 1867 року Галичина стала самостійно керувати справами шкільної освіти, а закон від 22 червня 1867 року дозволяв викладання місцевою мовою. Згодом було створено спеціальну «Шкільну раду», якій підпорядковувалися усі середні навчальні

заклади Галичини. У такий спосіб Галичина отримала своє самостійне міністерство народної освіти, діяльність якого не поширювалася на вищі навчальні заклади, такі як університети, інститути та ін.

Проте стан народної освіти був жахливим. Більшість народних шкіл, а їх було зафіксовано 2476, діяли лише формально (на папері), тоді як насправді їх не було, а в діючих не вистачало учительських кадрів, програм, книжок, приміщень. Лише у 1873 році в Галичині було введено безкоштовне і обов'язкове навчання для усіх дітей віком від 6 до 12 років. Вже через рік кількість реально існуючих шкіл складала 2362, а до кінця 1893 р. вдалося відкрити 3812 шкіл. У зв'язку з відкриттям нових шкіл збільшилася й кількість учнів, так у 1874 р. їх було усього 172.506, у 1885 р. кількість учнів у галицьких народних школах збільшилася до 372.230, у 1890 р. до 477.820, а в 1893 р. вже до 563.509 учнів [1, с. 138].

І хоча Львівський сейм з кожним роком значно збільшував суму, що виділялася на народну освіту, її все таки не вистачало на вирішення і п'ятої частини потреб. «Страна слишкомь бідна для этого, и, чтобы дѣло народного образования подвигалось какъ можно скорѣе, потребовалось содѣйствіе школьнымь властямь самого общества. Общество Галиціи поняло это и стало тщательно помогать «Школьному совѣту», приступив къ организаціи «Общества народной школы», которое уже теперь, несмотря на то, что существуетъ всего нѣсколько лѣтъ, развиваетъ очень энергичную дѣятельность и приноситъ громадную пользу народному образованию въ Галиціи» [1, с. 140], – зауважує Л. Василевській.

Таким чином, створене в березні 1892 року (за ініціативи студентської молоді) «Об'єднання народної школи» викликало загальну симпатію, і до його діяльності долучилися усі демократичні сили Галичини. І хоча «Об'єднання» проіснувало недовго, однак за його підтримки вдалося побудувати 7 народних шкіл у Східній Галичині та посприяти побудові нових шкіл в 36 населених пунктах краю. «Об'єднання» заснувало більше 70 народних читалень у селех і містечках Галичини, 10 бібліотек для учителів, забезпечило більш як 400 народних шкіл книжками та іншими навчальними посібниками. Ось як про це пише автор: «Количество народныхъ читалень, обществъ, издающихъ и распространяющихъ народныя издания, народныхъ періодическихъ изданій съ Галиціи весьма значительно, а дѣятельность галиційскаго общества на этомъ поприщѣ постоянно усиливается и приводитъ къ результатамъ, которые ображаются въ политическо-общественной жизни всей страны» [1, с. 144].

У 1882 році було засновано львівський «Комітет з видання народних книжок», який друкував невеличкі книги (здебільшого оповідання) для русинських селян польською і русинською мовами.

У Галичині розповсюджувалися не тільки місцеві, а й варшавські, познанські та інші видання. Великий вплив на розумовий розвиток селянства в Галичині мали, як зазначає Л. Василевській, «спеціально для крестьянъ издаваемыя газеты. Въ дѣлѣ просвѣщенія очень важную роль играютъ лекціи и бесѣды, на которыя собираются по воскресеньямъ и праздникамъ крестьяне. Обыкновенно такія лекціи происходятъ въ народныхъ читальнях и земледѣльческихъ кружкахъ. Народный учитель, священникъ или вообще кто-нибудь изъ интеллигенціи читаетъ крестьянамъ лекцію на историческую, популярно-научную или сельскохозяйственную тему. ... Въ Галиціи въ самое послѣднее время возникъ и народный университетъ по образцу тѣхъ, которые такъ прекрасно развиваются въ Англіи, Швеціи, Даніи и т. д. ... Народный университетъ пользуется громадной популярностью, особенно среди рабочихъ, посѣщающихъ его толпами» [1, с. 150—152].

Література в Галичині розвивалася трьома мовами: польською, українською, єврейською. Переважала польська література, оскільки більшість освічених галичан вільно володіла польською мовою і читала польські книги і журнали. У другій половині

XIX ст. в Галичині активно починають друкуватися книги, брошури, періодичні видання. Л. Василевський пише: «Въ Галиціи почти нѣтъ городка, въ которомъ бы не существовала мѣстная газета. Въ нѣкоторыхъ, весьма небольшихъ городах и даже мѣстечкахъ существуетъ иногда по нѣскольку органовъ печати. По числу періодическихъ изданій перовое мѣсто, разумѣется, занимаетъ столица Галиціи, Львовъ, гдѣ выходятъ 8 ежедневныхъ польскихъ газетъ, кромѣ четырехъ русинскихъ. ... Число періодическихъ изданій увеличивается съ каждымъ годомъ, что явно свидѣтельствуєтъ о подъемѣ культурного уровня галиційскаго населенія» [1, с. 208—209].

В кінці XIX століття у Львові з'являється низка об'єднань: «*Історичне об'єднання*», «*Етнографічне об'єднання*» (з друкованим виданням «*Народ*», що виходило 4 рази на рік), «*Юридичне об'єднання*», також функціонують численні студентські гуртки у Львівському університеті та Політехніці. Русинські студенти у Львові мали своє об'єднання – «*Академічна громада*». Студентські об'єднання та громади брали активну участь у підготовці лекцій, проведенні бесід в робітничих і ремісничих гуртках, розповсюджували народні видання між селянами і підтримували діяльність таких установ, як «*Об'єднання народної школи*».

Ретроспективний аналіз мовно-культурної ситуації в Галичині кінця XIX століття дозволив нам, спираючись на дослідження Л. Василевського, дійти таких висновків:

- русинська література мала місцевий галицький характер;
- усі русинські письменники працювали в Галичині, а їх популярність не виходила за її межі;
- історія русинської літератури – це по суті історія внутрішнього відродження русинської нації;
- з приєднанням до Австрії Галичина опинилася в становищі, не схожому на стан інших українських земель, а польський вплив був настільки сильним, що відобразився не тільки на дворянстві, вищому духовництві, заможних містянах, а й на нижчих верствах суспільства, у тому числі й селянах;
- книги, які з'явилися в Галичині, друкувалися церковнослов'янською мовою з використанням малоруських та польських слів і виразів;
- початок національної літератури Галичини – це 1837 р., коли побачила світ «*Русалка Дністрова*»;
- у 60-х роках XIX ст. молода галицька література, за підтримки і впливу літератури Великої України, починає свій активний розвиток;
- малоруська мова, якою користувалося населення Галичини (як «*низи*», так і інтелігенція), повинна була за кілька десятків років пройти і пережити ті процеси, які російська мова переживала від Ломоносова до Пушкіна;
- українська мови Галичини (чи, як її ще називали, «*русинська*», «*язичіє*») із говірки селян, дрібних міщан і сільського духовництва, з наріччя, «не обладаючого почти никакой письменностью въ теченіє сравнительно короткаго времени, образовался языкъ, на котормъ ведется преподаваніє не только въ народныхъ школах, но и въ гимназіяхъ и даже въ университетахъ, на котормъ произносятся рѣчи въ сеймѣ и издаются журналы и книжки самага разнообразнаго содержания» [1, с. 218];
- порівняльний аналіз стану розвитку мови 60 – 70-х років XIX ст. та кінця XIX ст., коли власне друкувався журнал «*Життє і Слово*», дає змогу побачити різницю в стані розвитку української мови в Галичині. З мови, наповненої церковнослов'янськими, латинізмами, полонізмами та іншими досить невдалими виразами, завдяки титанічній праці щодо створення нової мови, чи то вдосконалення та розвитку вже існуючого варіанта, українська мова Галичини перетворилася на мову, за допомогою якої русин міг вже легко написати і газетну статтю (політичного чи художнього змісту), і шкільний підручник, і винятково науковий твір;

➤ серед русинських письменників вирізняється Федькович, однак найвидатнішим, поза сумнівом, є Іван Франко;

➤ окрім Франка, в русинській літературі важливе місце посідають поети Осип Маковей і Василь Щурат, а з письменниць – Наталія Кобринська й Ольга Кобилянська;

➤ у кінці XIX ст. у науковому житті Галичини теж відбуваються зміни на краще. Особлива роль у процесах розвитку та становлення української науки належить НТШ. «Общество имени Шевченко» ... сдѣлало уже очень много, и судя по его быстрому развитію, будетъ съ теченіемъ времени отдавать все большія и большія услуги русинському народу. ... Только съ 1892 г. Общество имени Шевченко пріобрѣтаетъ характеръ ученого учрежденія. Въ этомъ году Общество подверглось внутреннему переустройству и превратилось въ зародышъ русинской академіи наукъ» [1, с. 227—228];

➤ основну увагу НТШ зосередило на виданні наукових збірників, статей та ґрунтовних праць з різних галузей знань. Товариство стало осередком єднання науковців Галичини та Наддніпрянської України, а згодом і вчених інших країн Європи;

➤ НТШ багато зробило для розвитку української мови: саме українські науковці, вся галицька інтелігенція сприяли тому, що в мові з'явилися нові терміни, нові слова і вирази, які використовувалися згодом у наукових працях та шкільних підручниках. Ось як це описує Л. Василевський: «На своихъ собраніяхъ оно [*Общество имени Шевченко – Г.С.*] занимается вопросомъ о научномъ малорусскомъ языкѣ, о примѣненіи этого языка въ гимназическихъ и университетскихъ учебникахъ и т.п. ... Благодаря содѣйствію Общества, молодые русинскіе ученые получаютъ возможность работать для родной науки и такимъ образомъ вносятъ и свою лепту въ сокровищницу общечеловѣческой цивилизаціи» [1, с. 229];

➤ важливою в культурно-освітньому житті Галичини була діяльність товариства «*Просвіта*», яке щорічно видавало низку добре укладених книжок для народу (з природничих наук, історії, права, землезнавства та ін.), друкувало календар, який по суті був збіркою наукових та белетристичних праць. У кінці XIX ст. за підтримки товариства «*Просвіта*» було відкрито близько 500 читалень;

➤ політичні та культурні умови життя в Галичині вплинули на розвиток видавництва. «Число русинськихъ органовъ печати доходитъ въ настоящее время до 25. У русиновъ есть и ежедневныя газеты (4) и литературныя журналы и спеціальныя педагогическія, юридическія и сельскохозяйственныя изданія, и журналъ для дѣтей, и юмористическій листокъ» [1, 230].

Таким чином, огляд праці Л. Василевського «*Современная Галиція*» 1900 року видання, що відрізняється, як і інші розвідки дослідника, об'єктивним висвітленням подій та високим теоретичним рівнем викладу, дав нам змогу більш як через сто років зануритися в ту атмосферу, якою жила Галичина в кінці XIX століття. Доброзичливе ставлення автора до нашого краю дозволило нам ніби зсередини побачити стан мовно-культурного життя Галичини (розвиток народної освіти, мови, літератури, наукового життя), а також ознайомитися з політичними й економічними умовами, в яких жили галичани кінця XIX ст.

РЕЗЮМЕ

В статті подаються краткі свідчення об основних етапах життя і професійної діяльності публіциста, етнографа, історика, дипломата Леона Василевського. Дана характеристика культурно-языкової ситуації, котра склалась в Галичині в кінці XIX століття (розвиток народної освіти, літератури, наукового життя і т.д.), а також проаналізовані особливості становлення Галичини того

времени на основе анализа работы Л. Василевского «Современная Галиция», вышедшей в 1900 году.

Ключевые слова: культурно-языковая ситуации, образование, литература, научная жизнь, Галичина.

SUMMARY

The article provides a brief information about the main stages of life and career of an interpreter, anthropologist, historian, diplomat Leon Vasilewski. The characteristic of the cultural and language situation (the state of public education, literature, science of life, etc.) at the end of the nineteenth century in Galicia and outlined the prospects of further development of Galicia on the basis of analysis of L. Vasilewski's work «Modern Galicia», published in 1900.

Keywords: linguistic and cultural situation, education, literature, academic life, Galicia.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Василевский Л. Современная Галиция [Текст] / Л. Василевский. – С.-Петербург. – Издание Дароватовского С. и Чарушников А. – Тип. Т-ва «Народная Польза», 1900. – 231 с.
2. Гранчак Т. Польський історик Л. Василевський про причини розколу в українському національному русі другої половини ХІХ ст. [Текст] / Тетяна Гранчак // Проблеми слов'язнознавства. – Інститут славістики Львівського національного університету імені Івана Франка. – 1999. – Вип. 50. – С. 174—184.
3. Інтернет ресурс. – Режим доступу: <http://www.histans.com> (історичний портал, що є агрегатором матеріалів трьох ресурсів історичної тематики: порталу Інституту історії НАН України (www.history.org.ua), Інституту Сходознавства НАН України (www.oriental-studies.org.ua) і проекту «ЗброєзнавДЮТком» (www.zbroeznav.com)). — Загол. з екрану.
4. Лозинський, Р. М. Етнічний склад населення Львова (у контексті суспільного розвитку Галичини) [Текст] / Р. М. Лозинський. – Львів, 2005– 358 с.
5. Муромцева, О. Г. Західноукраїнська мовно-літературна практика [Текст] / О. Г. Муромцева / Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В.М. (співголова), Тараненко О.О. (співголова), М.П. Зяблюк та ін. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2007. – С. 206—207.
6. Ткач, Л. О. Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. [Текст] / Л. О. Ткач. – Частина 2: Джерела і соціокультурні чинники розвитку: монографія / Л. Ткач. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2007. – 704.
7. Чапленко, В. Українська літературна мова (ХVІІ ст. – 1917 р.) [Текст] / В. Чапленко. – Нью-Йорк, 1955. – 328 с.
8. Шерех, Ю. Галичина в формуванні нової української літературної мови. [Текст] / Ю. Шерех. – Мюнхен: Український Вільний Університет, 1949. (Серія: Скрипти. – Т. 27). – 93 с.

Надійшла до редакції 16.05.2013 р.